

[Dankwoord Sabina Leonelli, 4 september 2023, Tilburg]

Het is een zeer grote eer hier vandaag te zijn en dit eredoctoraat in ontvangst te mogen nemen. Mijn dank gaat allereerst uit naar het bestuur van Tilburg University en de collega's die me hebben voorgedragen en zich hebben ingespannen om dit mogelijk te maken. Ook wil ik de volgende personen bedanken: mijn geweldige collega's en studenten van de universiteit van Exeter en elders in de wereld voor hun medemenselijkheid en inventiviteit die een krachtige en constante bron van inspiratie en motivatie voor me zijn; mijn vrienden en familie, in het bijzonder mijn echtgenoot Michel Durinx en onze kinderen Luna en Leonardo (die hier vandaag aanwezig is); en zeker niet in de laatste plaats de Nederlandse academische gemeenschap, die mij als buitenlandse promovenda in 2002 heeft verwelkomd en opgenomen in een fantastische omgeving waarin ik kon groeien en me kon ontwikkelen als wetenschapper. Ik ben verheugd met de kans die dit eredoctoraat biedt om mijn band met Nederlandse onderzoeksinstituten te versterken. Wat dit alles nog bijzonderder maakt is dat mijn promotores Hans Radder en Henk de Regt hier vandaag aanwezig zijn; zij zijn mijn mentoren en mijn grote voorbeeld en ik ben hen zeer erkentelijk voor het begrip en de hartelijkheid die ze mij vanaf onze eerste ontmoeting hebben getoond.

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik enkele woorden te wijden aan de bredere context van mijn werk en hoe die context zich verhoudt tot de moedige onderzoeks- en onderwijsagenda die Tilburg University voor de komende jaren heeft geformuleerd. Ik vertel u niets nieuws wanneer ik zeg dat we leven in een tijdperk van ingrijpende transformatie – politiek, sociaal, technologisch en klimatologisch – en dat die transformatie ontegenzeggelijk van invloed is op de academische wereld en de wetenschap. Wat ik opmerkelijk vind aan die transformatie is hoe in de afgelopen tweehonderd jaar van de geschiedenis van de mensheid, met name op het gebied van wetenschap en technologie, onderlinge verwevenheid zo overduidelijk is geworden. Het is niet langer mogelijk de dramatische gevolgen van klimaatverandering te beschouwen zonder sociaaleconomische tekortkomingen en de groeiende ongelijkheid en verdeeldheid in onze geglobaliseerde samenlevingen kritisch onder de loep te nemen. Net zo min is het mogelijk milieuschade en verlies aan biodiversiteit aan te kaarten zonder daarbij oog te hebben voor de tragische gevolgen die door de mens veroorzaakte chemische en plasticverontreiniging heeft gehad op biologische processen en levensvormen, zoals blijkt uit duidelijke veranderingen in de menselijke stofwisseling en de toename van antimicrobiële resistentie. Daarbij komt dat wat tegenwoordig veelal wordt gezien als de triomf van generatieve kunstmatige intelligentie, waaronder de veelbesproken grote taalmodellen, gebouwd is op de massale dataficatie van menselijke interacties met hun omgeving die van start ging in het tijdperk van ontdekkingen – een indrukwekkende vorm van het 'mijnen' van informatie die sterk verbonden is met de uitoefening van koloniale macht en een aanwijzing voor de belofte en het gevaar van technologische controle over de natuur.

Het is mijn overtuiging dat in het onder ogen zien van deze verwevenheid de komende jaren de sleutel ligt voor de overleving en het welzijn van de mensheid en dat een cruciale stap daarin is dat we ons steeds bewuster worden van de rol die technologische ontwikkelingen in alle wetenschappelijke domeinen kunnen spelen in zeer diverse en ongelijke samenlevingen.

Onlangs ben ik teruggekeerd van een onderzoeksreis naar Ghana, waar lokale wetenschappers nieuwe computertechnologieën inzetten en intensief samenwerken met een scala aan deskundige telers om vele gewassen te bestuderen en nieuwe data te genereren die beschikbaar wordt gesteld aan gelijkgestemde onderzoekers waar dan ook ter wereld. De omstandigheden waaronder zij werken zijn zwaar: stroomstoringen, afnemende breedbandconnectiviteit en gebrek aan financiering

voor samenwerking met telers bedreigen dagelijks het onderzoek en de daarvoor benodigde communicatie. Daar komt nog bij dat de inspanningen die worden geleverd om deze uitdagingen het hoofd te bieden nauwelijks op waarde worden geschat: lokale onderzoekers blijven informatie aanleveren maar hebben nauwelijks gelegenheid vervolgonderzoek te doen en bij te dragen aan commerciële toepassing van hun bevindingen.

Wanneer ik dit alles overzie, en gelet op het grote wetenschappelijke en maatschappelijke belang van het stimuleren van samenwerking in en tussen zeer uiteenlopende onderzoeksomgevingen, dan is het duidelijk dat het vergaren van slimme, baanbrekende technologieën of het implementeren van blinkend open-wetenschapsbeleid niet is wat onderzoeksinstellingen zichzelf ten doel zouden moeten stellen. De echte, grote uitdaging ligt in het herdefiniëren van het concept van “duurzame technologie”, het zoeken naar instrumenten en maatschappelijke structuren die zowel milieuvriendelijk als rechtvaardig zijn en die ons mensen in staat stellen de gevolgen van onze interventies beter te begrijpen. Het is op dit vlak dat vooruitstrevende academische instellingen een unieke rol kunnen spelen door een aanspreekpunt te zijn voor een veelheid aan sectoren en maatschappelijke actoren en door onderwijs en onderzoek te bevorderen waar onze planeet ook straks baat bij heeft en dat meer behelst dan louter het najagen van financieel gewin. Ik heb begrepen dat Tilburg University in deze waarden haar hoofdtaak ziet en ik ben trots en dankbaar dat ik nu deelgenoot ben in dit nobele streven.